

Kırklareli Kent Algısı Üzerine Deneysel Bir Çalışma

*

An Experimental Study on Perception of the City of Kırklareli

Hatice Meltem Gündoğdu - Azem Kuru - Mete Korhan Özkök

Öz

Bu çalışma; Kırklareli kent algısı üzerine deneysel bir çalışma olup, çalışmanın temel amaçları;

- *Şehir planlama öğrencilerin mekâna ilişkin deneyimlerinin kent algıları üzerindeki etkilerini belirlemek*
- *Bu kente öğretim süresi için gelmiş öğrencilerin kent belleği ve kent algısı ile sürekli yaşayanların kent algısı arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koymak*
- *Kentin algılanabilir bir kent olup olmadığını irdelemektir.*

Çalışmada kent imajının öğrencileri nasıl etkilediği, öğrenci ve yaşayanların kent algılarının karşılaştırması ve kenti nasıl algıladıkları Kevin Lynch analiz teknikleri kullanılarak belirlenmiştir. Bu çalışma kapsamı ve sonuçları ile bir üniversite kenti olma yolundaki Kırklareli'nin yapılması düşünülen plan çalışmalarında veri olarak değerlendirilebilir niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: *Kırklareli, Kent İmajı, Kent Algısı, Bellek Haritası, Görsel Algılama, Okunaklılık*

Abstract

This study is the experimental study on the perception of the city center of Kırklareli, Turkey. The main aim of this study is:

- *To figure out effects of spatial experiences on city perceptions of the city planning students*
- *To figure out the differences and the similarities about the city-visions of both the permanent residents of Kırklareli and the university students who reside in the city for a certain time related to their educational period,*
- *To figure out if the vision of Kırklareli town could be well perceived or not.*

Through the study, how the city image impresses on the students; the comparisons of the city perceptions between the students and the permanent residents and how they perceive the city were determined using Kevin Lynch analysis techniques. This study could be considered as data in the planning studies with its results and scope, during the transformation of Kırklareli becoming and developing as a "university town".

Keywords: *Kırklareli, City Image, City Perception, Memory Map, Visual Perception, Legibility*

1. Giriş

Ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda kentlere katkı sağlayan en önemli yatırımlardan birisi üniversitelerdir. Ülkemizde uzun yıllar sadece belli kentlerde üniversiteler açılmış ancak 1992 yılından itibaren üniversite sayısı hızla artmıştır. Bu üniversitelerden biri olan 2007 yılında Trakya Üniversitesine bağlı çeşitli birimlerinde katılımıyla kurulan Kırklareli Üniversitesi, merkez nüfusu yetmiş binlere erişen Kırklareli'nin bir üniversite kenti olma yolunda attığı ilk adımdır. Üniversitelerin kentin ziyaret edilerek tanıtılmasına katkıları büyüktür. Kırklareli Üniversitesi her geçen yıl artan öğrenci sayısı ile kentin öğrenci odaklı bir dönüşüme ev sahipliği yapmasına neden olmaktadır. Bu nedenle kentte öğrencilik sürelerince kalan ve geçici yerleşik hayatları olan öğrencilerin kent algıları ve kentten nasıl etkilendikleri bir kentin cazibesini artırma yolunda önemli bir araştırma ve tartışma konusunu gündeme getirmektedir. Öğrencilerin geçici olarak gördükleri yaşam ve çalışma alanlarını nasıl algıladıkları ve bu alandaki problemlerin neler olduğunun farkındalığını irdelemek önemlidir.

Bu çalışma ile Kırklareli Üniversitesi öğrencilerinin "kent algıları", Kevin Lynch'in kentsel imaj analizi yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin kent algıları, sürekli Kırklareli'nde yaşayan kentlilerin halk algısı verilerine eklenerek, kent imajının oluşturulması ve ileride yapılabilecek planlama çalışmalarında kullanılmak üzere altlık verilerin elde edilmesi hedeflenmiştir. Çalışma, Kevin Lynch'in ortaya koyduğu ilkelerin günümüzde hala, kentlerin okunabilirliğini sağlamak ve imaj oluşturmak konusundaki geçerliliğini de göstermiştir.

Lynch'in (Lynch, 1960) çalışması, ilkeleri ile diğer araştırmacılarca da kabul gören kavramları, yöntemleri içermekte ve kentsel çevreyi ilgilendiren çeşitli disiplinler için geçerli olabilecek temel ilkeleri sağlamaktadır. Lynch'i izleyen birçok çalışma gerçekleştirilmiştir (Appleyard, 1970; Kepes, 1966). Yaşanan bir çevrede insanların çevresel algılama özelliklerini inceleyen çalışmalar; kentin yapılanma ve imgesel özelliklerinin, algılama üzerinde önemli etkisi olduğunu göstermektedir. Lynch'e göre kentin yapısal öğelerinin anlaşılabilir olması bir yerleşmenin kolay okunabilir ve algılanabilir olmasını sağlar (Lynch, 1960). Rapoport'a göre insanın var olan biçimlenme kalıplarından haberdar olabilmesi, mekânın kolay oku-

nabilirlik değerlerine sahip olmasına bağlıdır. Ve okunabilirlik, mekanda algılanabilir farklılıkların optimum olduğu durumlar olarak ifade edilmektedir (Rapoport, 1982). Appleyard'a göre şehirler kullanımsal, karşılık veren ve yorumsal olarak üç şekilde algılanırlar. Birçok elemanın algılanması onların kullanımı ile ilgilidir, karşılık veren algılamada fiziki çevrenin biçimlenme yapısı önemlidir, yorumsal algılamaya ise yeni bir şehir deneyimi yaşandığında, geçmiş deneyimimize bağlı kalarak ve benzer durumları yorumlayarak şehrin algılanmasıdır (Appleyard, 1973). Garling kentin algılanması ve kavranmasında, mekânsal yönelmede tercih edilen mekansal formların bir modelinin oluşturulmasıyla etki edilebileceği üzerine çalışmıştır (Garling vd., 1991). O'Neill yapı çevresinin mekânsal görünümünün, gerçek dünyadaki mekânın algılanmasına etki ettiğini savunur (O'Neill, 1991). Golledge ve Stimson tarafından her günkü yol ve yol ağı kullanım seçiminin bir mekânsal çevreyi tanımayla doğru orantılı olduğu savunulmaktadır (Golledge ve Stimson, 1997). Hart ve Moore bu konuda yapılan çalışmalarda mekânsal deneyimin araştırılmasında kavramsal bir harita görünümünü önemli bir araç olarak kabul etmişlerdir. Bu kavramsal harita ile alanın ilişkileri, oluşumları, mekânsal yapılanmalarının kavramsal görünümünün anlaşılmasında mekânsal deneyimini de tanımlamaktadırlar. Mekânın kavranmasında düşüncedeki görünümün yeniden yapılanması ve bunun mekâna yansımaları konusunda çalışmışlardır (Hart ve Moore, 1971). Benzer olarak Dawns ve Stea, çalışmalarında farklı çevrelerde ortaya çıkan karmaşık bilgilerin analiz edilmesi ve bu bilgileri tanımlamada mekânsal yapılanmanın anlaşılmasını sağlayan aracın, haritalama süreci olduğunu savunmaktadırlar (Dawns ve Stea, 1973). Tüm bu yaklaşımlara göre, kent manzarasının görünürlüğü veya okunaklılığına ilişkin görsel nitelikler ve bunları kentlilerin zihinsel haritalama ile belleklerine kolayca aktarabilmeleri çok önemlidir.

2. Kevin Lynch İmaj Analizi

Lynch'e göre her bireyin içinde yaşadığı şehre dair somut nesnelere temelinde oluşturduğu bir takım zihinsel imgeler mevcuttur. Bireyin kentte "yol bulma" eylemi, bu zihinsel imgeler ya da haritalar aracılığı ile gerçekleşmektedir. Kevin Lynch dış dünyanın zihinde genellediği "çevresel imge" kavramını, yol bulma sürecinin ilk halkası olarak kullanır. Bu

imge hem anlık duyguların hem de geçmiş deneyimlerin bir ürünüdür. Çevresel İmge kenti görünür, okunabilir kılmak kişilerin çevresiyle uyum sağlaması ve kendini güvende hissetmesi için önemlidir. Bu bağlamda çevresel imge kentle kurulan duygusal ilişkiyi de anlatmaktadır. Bireylerin kendi öz yaşamları, içinden geldikleri kültür ya da kentle kurdukları ilişki sonucu elde ettikleri deneyimler ne kadar birbirinden farklı olsa da bir arada yaşıyor olmanın getirdiği bir takım değerler veya kabul-ler ortak kent imgelerinin oluşmasında önemli yerler tutarlar.

Kevin Lynch şehri temel olarak, fiziksel unsurlardan yola çıkılarak oluşturulan 5 görsel algılama birimine bölmüştür ve insanların kafasında şehirlerin böyle bir belleksel harita çizdiğini ve insanların bu sadeleştir-melerle şehirde daha kolay yolunu bulduğunu göstermiştir.

Kent imgesini oluşturan bu öğeler

1. “Yaşayanların alışkanlık ve olanaklarına bağlı olarak kullandıkları, pek çok kişinin imgesinde baskın olan sokaklar, yaya yolları, toplu taşı-ma alanları, kanallar, demiryolları vb. diyebileceğimiz **yollar**.

2. “İki bölge arasında sınır işlevi gören, sürekliliği doğrusal olarak bölen, ulaşım aksları gibi kullanılmayan doğrusal öğeler olan **sınırlar-kenarlar**

3. “İki boyutlu olarak algılanan, farklı veya karma fonksiyon özelliği gös-teren ve kentin orta ve veya büyük ölçekli bölümlerini oluşturan **bölgeler**

4. “Kente girebilmesini sağlayan stratejik noktalar, ulaşım sisteminde kesintilere neden olan kavşaklar, kentin bir bölümünden diğerine geçiş sağlayan, kullanımların yoğunlaştığı ortak alanlar olan **odak noktaları – düğüm noktaları**

5. “Diğer bir noktasal referans kaynağını oluşturan, yaşayanların içine girmediği, kolay tanımlanabilir fiziksel oluşumlar olan **nirengiler - refe-rans noktalarıdır**.

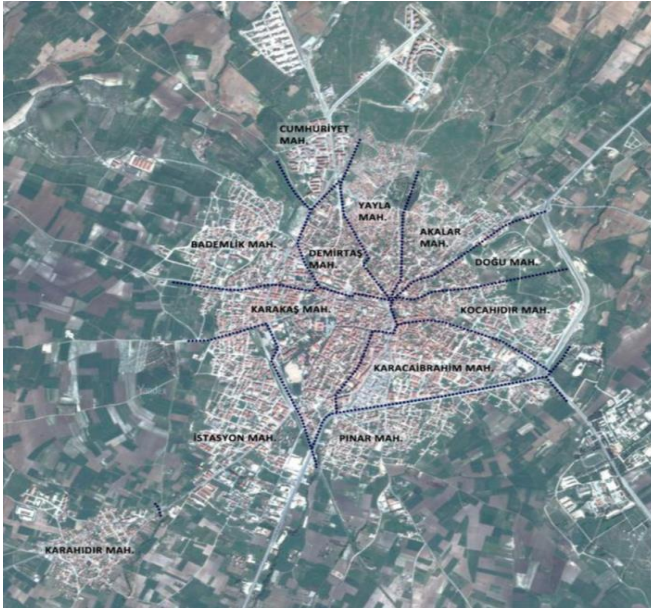
Bir kentte okunaklılığın olup olmadığı ancak bu görsel niteliklerin kentte yaşayanların zihinsel imgesine dayanarak incelediğimizde anlaşı-labilecektir. Güzel bir kent için en önemli özellik okunaklılığı değildir, ancak büyüklüğü, zamanı ve karmaşası ile bir kent oluşturacak boyut-larda çevreler için, özel öneme sahip tanımlamalardır (Lynch, 1960). Bu nedenle kenti anlamak için sadece kenti kendi içinde değil, kenti kentte yaşayanların kendi gözünden de değerlendirmek gereklidir.

Ayrıca Kevin Lynch'e göre mekâna ilişkin deneyimi az olan bireyler ile mekânsal deneyimi artan bireylerin mekânsal öğeleri okumaları ve etkileşimleri açısından da farklılıklar olacaktır. Başta genel özelliklerle, bölgesel nitelikler ön plana çıkartılacaktır. Deneyim sonrası ise genel özellik ve yollardan çok nirengilerin ve odakların vurgulanacağı beklenen sonuçlardır.

Çalışma bu ilkeler bağlamında ele alınmıştır.

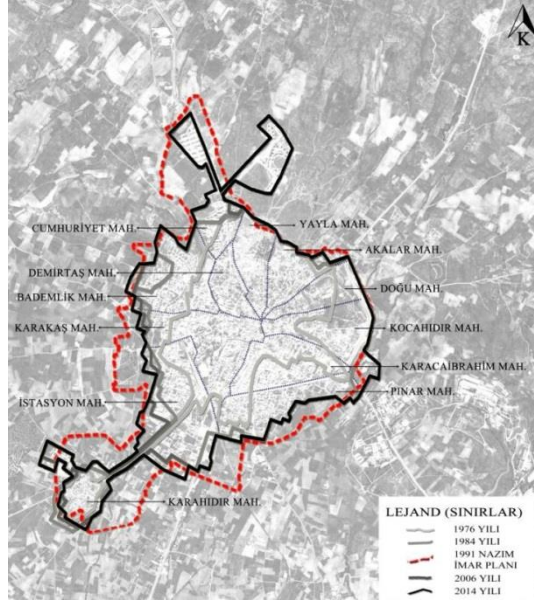
3. Çalışma Bölgesi Yerleşim Özellikleri

Kırklareli ili Marmara'dan Avrupa'ya geçiş alanında ve Bulgaristan ile komşu bir sınır ilidir. Merkez, Demirköy, Kofçaz, Babaeski, Pehlivan köy, Babaeski, Lüleburgaz ve Pınarhisar olmak üzere sekiz ilçeye sahiptir. Kent, merkez ilçeye bağlı Akalar, Bademlik, Cumhuriyet, Demirtaş, Doğu, İstasyon, Karacaibrahim, Karahıdır, Karakaş, Kocahıdır, Pınar ve Yayla Mahalleleri olmak üzere 12 mahalleden oluşmaktadır (Harita 1) (Özkök ve Kuru, 2015).

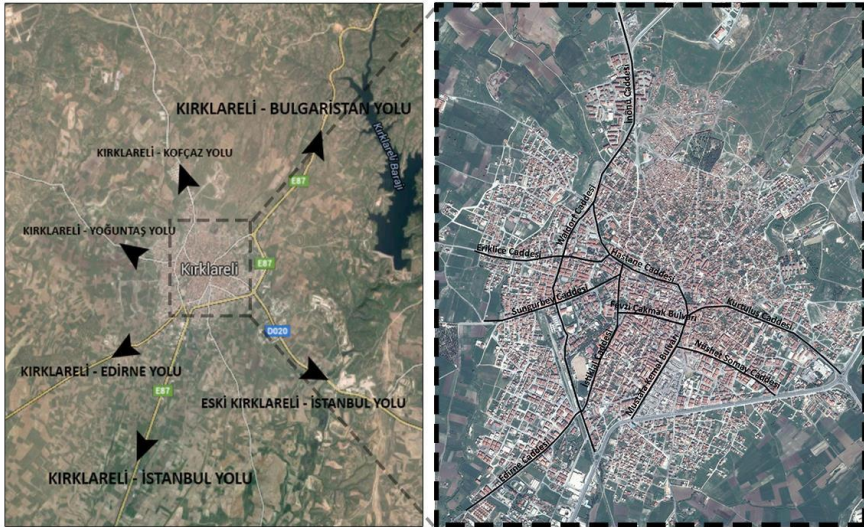

Harita 1. Kırklareli Kent Merkezi Mahalle Sınırları
Kaynak: Google Earth uydu altlığından yararlanılmıştır.

Günümüz Kırklareli' sinde yerleşim ilk olarak Yayla Mahallesi ve Kırklar Tepesi olmak üzere iki noktada başlamıştır. Zaman içinde genişleyen kent ilk yerleşimin başladığı çevresine nazaran yüksek iki hâkim tepenin eteklerinden ovaya doğru gelişmiştir. Yayla Mahallesi halen tarihi ve özgün mimarisiyle ön plana çıkmaktadır (Eyüboğlu ve Vatansever, 2007). Topografya itibariyle çok hareketli bir yapıya sahip olmayan Kırklareli merkez ilçe yerleşiminin yönelimini genellikle düz arazi ve ulaşım aksları belirlemiştir. Akarsu, vadi, aşılamayacak tepe ya da yüksek eğimli yamaç gibi doğal eşikler çalışma alanı için söz konusu değildir. Kentin morfolojik yönelişini etkileyen en önemli ulaşım aksları eskiden beri İstanbul yolu olarak kullanılan Pınarhisar aksı, Kırklareli'nin Türkiye Avrupa otoyoluna bağlanması amacıyla yapılan Babaeski aksı ve son yıllarda üniversite yerleşkesinin konumlanmasıyla önem kazanan Kofçaz güzergâhı oluşturmaktadır. İleriki yıllarda ise kentin ulaşım akslarının yanı sıra büyük ölçekli projelerle gelişerek özellikle kuzeye doğru bir aks üzerinde yayıldığı görülmektedir. Bu büyük ölçekli projeler; TOKİ Toplu Konutları, Çağdaşkent, Murat Sitesi gibi kentin kuzeyine konumlanan konut projeleridir. Ayrıca kentin kuzeyindeki küçük sanayi sitesi, doğuda Pınarhisar yolu üzerindeki askeri tesisler ve Pınarhisar güzergâhında kamusal yapılarının yer seçimi, güneyde Karahıdır Mahallesi'nde konumlanan Meslek Yüksek Okulu, KYK yurdu ve Karahıdır yolu üzerinde yer seçen kamu yapıları da kentin gelişim yönlerinin belirlenmesinde önemlidir (Harita 2), (Harita 3).

Harita 2. Kırklareli Kent Merkezi Mekânsal Gelişimi
Kaynak: Özkök ve Kuru, 2015.

Harita 3. Kırklareli Kent Merkezinin Şehirlerarası ve Şehir içi Ana Ulaşım Güzergâhları

Kaynak: Google Earth uydu altlığından yararlanılmıştır.

4. Kırklareli Kenti İmaj Analizi

Kırklareli kentinde mevcut kentsel doku okuması yapıldığında çeşitli imaj öğelerini saptamak mümkündür. Kırklareli kent yerleşiminde kent dokusu çeşitli noktalarda bölgesel farklılıklar içermektedir. Bu bölgeler temelde konut, sanayi, büyük alan kullanımlı donatılar ve ticaret şeklindedir. Konut dokusunun da kendi içinde homojenlik gösteren üç alt bölgeye ayrıldığı söylenebilir; geleneksel özellikler barındıran konut dokusu, cumhuriyet dönemi yoğun konut dokusu ve yeni yapılaşmakta olan az yoğun konut dokusu. Kent merkezinin içinde ve kentin hemen kuzeyinde kalan küçük sanayi siteleri, İstasyon Caddesi, Waldorf Caddesi ve Hastane Caddesi arasında kalan donatı bölgesi, Pınarhisar yolu üzerinde yoğunlaşan donatı bölgesi başlıca okunabilir bölgeler durumundadır. Kentin çevresinde sınırlayıcı özellikte doğal eşikler bulunmamaktadır. Bununla beraber kentin batı yönünü boylu boyunca geçen dere yatağı en belirgin sınırlayıcı konumundadır. Kenti çepeçevre saran tarım arazileri bir diğer sınırlayıcı faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Sadece karayolu ulaşımının söz konusu olduğu Kırklareli kentinde bağlantıları yine sadece karayolları oluşturmaktadır. Şehre giriş çıkışı sağlayan beş ana aks; İstanbul yolu, Pınarhisar yolu, Edirne yolu, Dereköy yolu ve Kofçaz yolu şeklindedir. Kent içerisinde en okunaklı ulaşım bağlantıları ise; Mustafa Kemal Bulvarı, Hastane Caddesi, İstiklal Caddesi, Waldorf Caddesi, İnönü Caddesi, Tırnova Caddesi, Kurtuluş Caddesi ve Eriklice Caddesi şeklindedir. Ayrıca şehrin kullanılmayan demiryolu hattı tek raylı sistem bağlantısını teşkil etmektedir. En işlek kullanılan yaya yolları ise İstasyon Caddesi ve Kara Umur Bey Caddesi olarak görülmektedir. Kentin en belirgin odak noktaları Vilayet Meydanı, Otogar Meydanı, Yayla Parkı ve Şevket Dingiloğlu Parkı alanlarıdır. Vilayet Meydanı'nda bulunan Uçak maketi, Otogar Meydanında bulunan Karagöz ve Peynirci Kadın heykelleri, Gaziler Caddesinde bulunan çeşme ve Saat Kulesi Kırklareli kentinin önemli nirengilerini oluşturmaktadır. Bunların dışında kullanım, tarihsel önem gibi nedenlerle anlaşılan çeşitli yapı ve yapı gruplarını da nirengi olarak kabul etmek mümkündür. Bu yapılar başta tarihi önemiyle ön plana çıkan Hızırbey Camii ve Hamamı, Valilik Binası, Hastane, Belediye Binası ve İstasyon Binalarıdır.

4.1. Çalışmanın Amacı ve İzlenen Yöntem:

Çalışmanın temel amacı; Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama I. sınıf öğrencilerinin mekâna ilişkin deneyimlerinin kent algıları üzerindeki etkilerini belirlemek, bu kente öğretim için gelmiş öğrencilerin kent algısı ile sürekli yaşayanların kent algısı arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koymak, kentin algılanabilir bir kent olup olmadığını irdelemektir.

İzlenen Yöntem; Çalışma imaj haritalarının hazırlanması, mekânsal çalışmaya yönelik anket sorularının oluşturulması, ilgili belirlenen örneklem büyüklüğüne göre anketlerin yapımı, veri analizi ve analizlerin karşılaştırılması, sonuç verilerin ele alınarak tüm kullanıcıların kent algısının belirlenmesi şeklinde toplam 5 evreden oluşmaktadır.

1. Evre (İmaj haritalarının Oluşturulması): 28 adet Şehir ve Bölge Planlama Bölümü 1. Sınıf öğrencisinin arazi deneyimi öncesi ve sonrası üç grup halinde kent imajı haritalarını hazırlamaları için Kırklareli kent merkezine yönelik paftalar hazırlanmıştır.

2. Evre (Mekânsal çalışmaya yönelik anket sorularının oluşturulması): Öğrenciler (Şehir ve Bölge Planlama I. Sınıf, Diğer Disiplinler I. Sınıf Öğrencileri olmak üzere 2 ana grup), İkamet edenler ve Çalışanlar olarak kentte yaşayan dört grup için ayrı anket sorusu hazırlanmıştır. Anketler kişisel bilgiler ve kente dair mekânsal sorulardan oluşmaktadır (Ek 1-2-3). Ayrıca öğrenci anketlerinde öğrenci memnuniyetine ve kampüs kullanımlarına ilişkin sorular da yer almaktadır. Bunun yanında anket yapılan kişilerden kroki çizimi olarak da mekâna dair bilgilerin aktarılması istenmiştir.

3. Evre (Belirlenen örneklem büyüklüğüne göre anketlerin yapımı): İlgili çalışma yapılmadan önce, kentte anketlerin yapılacağı mekânsal özellikler ve mahalle kimlikleri göz önünde bulundurularak 7 ana bölge (Pınar Mahallesi, Karahıdır Mahallesi, İstasyon Mahallesi, Karacaibrahim Mahallesi, Karakaş ve Bademlik Mahalleleri, Doğu, Kocahıdır ve Akalar Mahalleleri, Yayla, Demirtaş ve Cumhuriyet Mahalleleri) belirlenmiş ve çalışmaya yönelik öğrenci grupları oluşturulmuştur (Harita 4). Anket çalışmaları 28 adet Şehir ve Bölge Planlama Bölümü ve 28 adet diğer disiplinlerde okuyan öğrenci olmak üzere toplam 56 adet üniversite öğrencisi, Şehir ve Bölge Planlama öğrenci sayısına eş değer olarak, 28 adet ikamet eden ve 28 adet çalışan olmak üzere toplam 112 kişi ile yapılmıştır. Şehir ve Bölge Planlama öğrencileri ile beraber çalışmaya

farklı disiplinlerde okuyan öğrencilerin dâhil edilmesindeki amaç, farklı disiplin ve uzmanlık alanlarına yönelen bu adayların kenti algılamalarındaki farklılığın da irdelenmesidir.

4. Evre (Veri analizi ve analiz karşılaştırması): Çalışmanın veri analizi aşamasında ilk olarak, ilgili anket sorularına verilen cevaplar derlenmiş, mekânsal ve mekânsal olmayan cevaplar olmak üzere 2 ana grupta toplanmıştır. Bu ilk gruplamanın nedeni, Kevin Lynch'in kentsel imaj analizini yapmak üzere gerekli mekânsal referansların ayrıştırılmasını sağlamaktır. Daha sonrasında ise ortaya konan mekânsal referanslar, Lynch analizine uygun olacak biçimde odaklar, nirengiler, bölgeler, yollar ve sınırlar olmak üzere 5 ana grupta bir kez daha toplanmıştır. Anket soruları analiz aşamasında, kullanıcı ve öğrencilerin odak, nirengi, bölge kavramları arasında özel bir ayırım yapmadıkları ve ilgili kavramları birbiri ile eşdeğer anlamda kullanarak cevaplar verdiği görülmüştür. Örnek verilecek olursa; ankette yer alan "Kentte kullandığınız ana buluşma noktaları nelerdir?" sorusuna Vilayet Meydanı, Atatürk Parkı gibi odak noktalarına yönelik cevaplarla beraber, Fevzi Çakmak caddesi, İstasyon Caddesi gibi yollara yönelik ve Uçak, Hızırbey Hamamı gibi nirengi noktalarına yönelik cevaplar da verildiği görülmüştür. İlgili durum ise anket sorularının Lynch analizine uygun olarak analiz edilmesini zorlaştırmıştır. Bu durumdan ötürü, mekânsal referans içeren cevaplar kendi içerisinde odak-nirengi-yol-bölge ve sınır olmak üzere bir kez daha gruplanmış ve Lynch analizine uygun hale getirilmiştir. Uygun gruplarda toplanan cevaplar, SPSS programı kullanılarak frekans analizine tabi tutulmuş ve Lynch analizine uygun olacak biçimde en çok tekrar eden mekânsal cevaplar tespit edilmiştir. Bu tablo sonuçlarına göre öğrenciler için, ikamet edenler için ve çalışanlar için ayrı ayrı ve bütüncül olarak kent belleği haritaları oluşturulmuştur. Ancak çizili olarak istenen sorular genelde yanıtlanmamış, yanıtlananlar ise anlaşılabilir olmadığından değerlendirilmeye alınmamıştır.

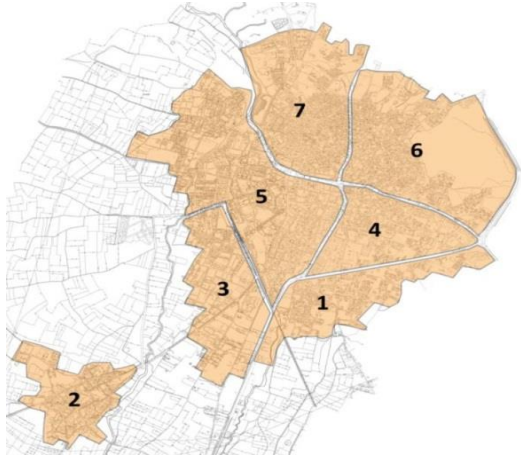
5. Evre (Sonuç verilerin ele alınarak tüm kullanıcıların kent algısının belirlenmesi): SPSS yöntemi ile öğrenci çalışan ve ikamet edenlerden oluşan kentte yaşayanları temsil eden tüm deneklerin, kentsel imaj öğelerinden etkilenme özelliklerine göre bütüncül kent algısında ön plana çıkan mekânsal öğeler belirlenmiştir. Bununla beraber anket veri analizi aşamasında belirlenen; odak-nirengi-yol-bölge-sınır cevapları SPSS prog-

ramı kullanılarak frekans analizlerine tabi tutulmuş, buna bağlı olarak en çok tekrar eden cevaplar tespit edilmiş, yüzde değerleri oluşturulmuştur.

Bu çalışmanın uygulaması 2 aşamadan oluşmaktadır.

1. Aşamada: “Kevin Lynch’e göre mekâna ilişkin deneyimi az olan bireyin oluşturacağı bellek haritası ile mekânsal deneyim arttıkça bireyin oluşturacağı bellek haritası arasında mekânsal öğelerin okunmaları ve etkileri açısından farklılıklar bulunmaktadır (Lynch, 1960).” görüşünün öğrencilerle yapılan çalışmaya nasıl ve ne şekilde yansıtacağını belirlemek üzere bellek haritası çalışması yapılmıştır. Öncelikle Kırklareli Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünün 28 kişilik 1. Sınıf öğrencilerine Lynch analiz tekniği, kent imgesi ve kent okunabilirliği ile ilgili bilgiler verilerek, bu bilgiler görsel olarak birçok kent örneği ile anlatılmıştır. Sonra öğrenciler üç gruba ayrılarak, “Kırklareli merkez” bölgesinin hâlihazır haritası üzerinde kentin “hatırladıkları” hali ile Lynch’in imaj analizi yöntemi kullanılarak, kent imajına ilişkin bir bellek haritası hazırlamaları istenmiştir. Daha sonra öğrencilerden alanın yerinde görsel olarak incelenmesi ve 2. bellek haritalarını oluşturmaları istenmiştir.

2. Aşamada ise; alan çalışması ile birlikte öğrencilerden anket çalışması yapmaları istenmiştir. 28 öğrenci, belirlenen 7 bölgede kendisi, ikamet eden, çalışan ve diğer disiplinlerde okuyan öğrencilerle olmak üzere 4 adet anket çalışması yapmıştır.

Harita 4. Anket Çalışma Bölgeleri
Altlık harita: Güncel hâlihazır harita.

4.2. Değerlendirme

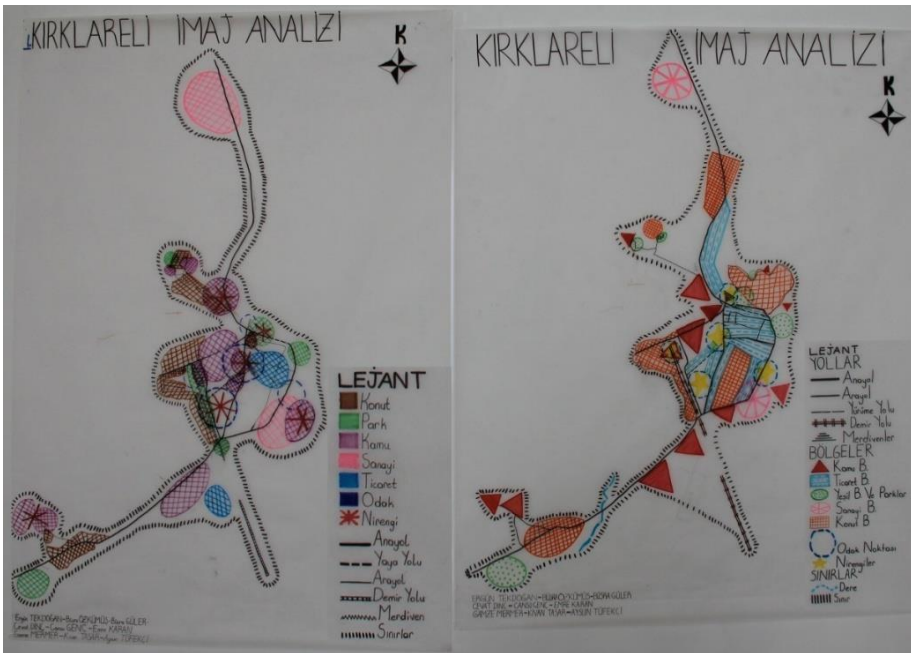
Öncelikle üç ayrı grup öğrenci tarafından 1. Aşamada yapılan arazi deneyimi öncesi ve sonrası oluşturulan kent imajı haritaları karşılaştırılması ile deneyimin öğrencilerin kent algısı üzerine etkisi belirlenmiştir. Daha sonra 2. Aşamada yapılan anket çalışmaları sonuçlarına göre bellek haritaları oluşturulmuş ve SPSS yöntemi ile belirlenen sonuç ve karşılaştırmalar tablolara aktarılmıştır. Bu tablolara göre öğrenci, çalışan ve ikamet edenlerin kent algıları, kentin hangi mekânsal öğelerinin ön plana çıktığı gruplar bazında ve tüm kullanıcılar (ortak) bazında ortaya çıkarılmıştır.

4.2.1. İmaj Haritaları Değerlendirilmesi:

Üç gruba ayrılan Şehir ve Bölge Planlama Bölümü öğrencilerinden, birinci grubun hazırladığı arazi deneyimi öncesi imaj paftasında; Güneybatıda Karahudır Korusu ve yurtlar bölgesi, kuzeyde küçük sanayi sitesi, kentin güney girişindeki Kipa Alışveriş Merkezi ve demiryolu hattı, doğuda küçük sanayi sitesi ve Şevket Dingiloğlu Parkı ile kent sınırları tanımlanmıştır. Çizimlerden öğrencilerin okula gidiş geliş güzergâhlarının, alışveriş mekânları ve sadece yaşadıkları yerleri sınırlar için temel aldığı görülmüştür. Kuzeyde sanayi bölgesinin – batı yönünde konut bölgesinin ve güneybatı yönünde ise Karahudır mahallesinin paftada gösterildiği, konut bölgeleri içinde ticaret bölgelerinin işlendiği ve bölgesel ayrımın sanayi konut ve ticaret olarak yapılmış olduğu görülmüştür. Kuzeybatıda Stadyum, İstasyon Binası ve Hastane, güneybatıda otogarın odak olarak belirlendiği, genelde bir araya geldikleri ana noktaların işaretilenmiş olduğu, Merdivenler, Saat Kulesi, Valilik binası, Stadyum, Rektörlük, Yurt ve Hastanenin ise nirengi olarak kabul ettikleri görülmektedir. Yollarda yaya yolu ve taşıt yolu olarak kademelenme yapıldığı, Üniversiteye gidiş güzergâhları olan Kara Umur Bey Caddesi, Şevket Dingiloğlu Parkı'nın önünden geçen Cadde, Karahudır yolu, Hastane yolu ve Kofcaz yolunun anayol olarak işlendiği, İstasyon Caddesi ve Merdivenlerin yaya yolu olarak gösterildiği, ayrıca demiryolu raylarının da işlenmiş olduğu görülmektedir (Şekil 1 (solda)).

Arazi deneyimi sonrası imaj paftasında; Arazi öncesi belirledikleri sınırlara güneybatıda Karahudır bölgesini ayıran dere sınırının işlendiği, kuzeyde sanayi bölgesinin üstünden devam eden bir kısmın ve doğuda konut ve yeşil alanlarını da içine alacak şekilde sınırların genişletildiği

görülmektedir. Arazi öncesi bölgelemeye ise kuzeyde konut alanları ve donatı alanları bölgelerinin işlendiği, doğuda konut alanları ve yeşil alan bölgelerinin eklendiği, farklı bir bakışla ticaret ve donatı alanlarının konut alanlarının içine girerek farklı fonksiyon kullanımlarının bir arada olduğunu vurgular şekilde iç içe geçerek işlenmiş olduğu görülmüştür. Buna ek olarak odaklara kent merkezinin güney doğusunda yer alan özellikle öğrencilerin buluşma noktalarında biri olan festival alanının eklendiği ayrıca merdivenlerin bulunduğu yerin de odak olarak belirlendiği görülmüştür. Odaklarda kademelenme yapılması, nirengi olarak belirledikleri hastane alanının ve yurt alanının ise nirengi özelliği göstermediği belirtilerek tekrar işlenmemesi, kentin görsel algılama öğelerini tanımları, nirengi noktalarının da etki ve önem sırasına göre değerlendirilebildiklerini göstermektedir.

Şekil 1. 1. Grup Arazi deneyimi öncesi ve Arazi deneyimi sonrası İmaj Çalışmaları
Kaynak: Şehircilikte Sunum ve Anlatım Teknikleri-II Dersi Çalışmaları, 2014.

Sonuç olarak arazi deneyimi sonunda işlenen kent öğelerinde; alana bakışlarında farklılaşma olduğu, alanı görsel olarak hafızalarına yerleş-

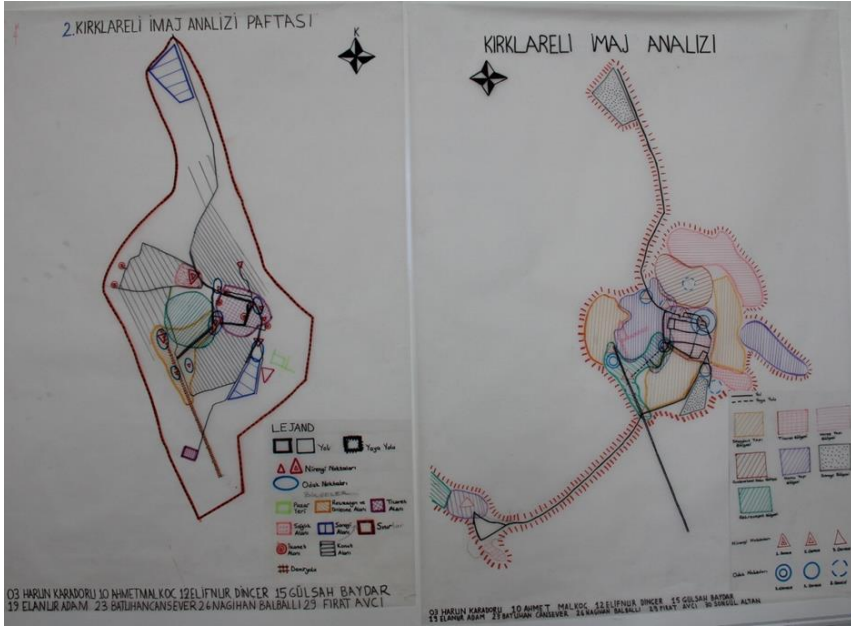
tirdikleri, kent algılarında önem ve etkilenme sırası gözetilerek nirengi ve odakların işlendiği gözlenmiştir (Şekil 1 (sağda)).

İkinci grubun hazırladığı arazi deneyimi öncesi imaj paftasında; Güneyde kente girişteki Kipa Alışveriş Merkezi, batıda kent çıkışı, kuzeyde Küçük Sanayi bölgesi ve devamındaki konut alanı, doğuda ise Rektörlük Binası ile sınırlar çizilmiştir. Kuzeyde sanayi bölgesi ve konut bölgesinin, kuzey doğu, batı ve güneyde konut bölgesinin, paftanın orta bölümünde ise iç içe geçecek şekilde konut - ticaret bölgesinin yerinin işaretlendiği görülmüştür. Şevket Dingiloğlu Parkı, Otogar, Saat Kulesi, Vilayet Meydanı, festival alanı, lunapark ve stadyum odak olarak belirlenmiştir. Lunapark, istasyon altı, stadyum, Vilayet Meydanı, Devlet Hastanesi, Saat Kulesi, Yayla Parkı, Hızırbey Hamamı, Kırklareli Belediye Binası, Şevket Dingiloğlu Parkı, Kırklareli Üniversitesi Rektörlük Binası ve otogar nirengi noktaları olarak belirlenmiştir. Otogardan başlayarak Kırklareli Üniversitesi Kayalı Yerleşkesine giden yolun, İstasyon Caddesi, Fevzi Çakmak Bulvarı, Hastane Caddesi'nin ana bağlantılar olarak işaretlendiği görülmüştür (Şekil 2 (solda)).

Arazi deneyimi sonrası imaj paftasında; Doğuda Yayla, Akalar ve Doğu Mahallelerinin bir kısmının, güneyde Karahıdır bölgesinin sınırlara dâhil edildiği, kuzeydoğu ve merkezde ticaret bölgesinin, doğuda konut bölgesinin ve donatı alanlarının işaretlendiği görülmüştür. Odakların önem sırasına göre üç kademedede belirlendiği, en önemli odağın Otogar ve Vilayet Meydanı olarak işaretlenerek ayırt edildiği belirlenmiştir. Batıda Merdivenlerin ve uçak maketinin bulunduğu alanında odaklara eklendiği, nirengilerde de önem sırasına göre üç kademelenme yapıldığı, en önemli nirenginin uçak maketi olarak işaretlendiği, yollara kendi yurtlarından gelen ve giden yolların detaylı olarak işaretlendiği, ayrıca sürekli alışveriş için kullanılan yolların da eklendiği görülmüştür (Şekil 2 (sağda)).

İkinci grubun arazi sonrası imaj haritasındaki en önemli özelliği bölgelerde birbirini kapsayan ve birbirine geçen hissın çok iyi vurgulanarak net olarak işlenmesidir. Ayrıca arazi sonrası belleklerine yerleşen ve kullanım halinde oldukları Yayla Mahallesinin Konut bölgesini ayrı bir bölge olarak ayrıştırdıkları ve "Geleneksel Doku" bölgesi olarak lejantla da ifade ettikleri görülmüştür. Gene bölgelerde konut alanlarını standart yapı ve varoş yapı bölgeleri olarak ayırmış olmaları da Kırklareli kenti-

nin sosyal yapılanmasındaki belirgin farkı algılamaları ve ifade etmeleri yönünden önemlidir. Ayrıca artık nirengi ve odak noktalarının üç kademede işaretlendiği, arazi sonrasında öğrencilerin kent algılarında öncelikli etkilerin daha net olarak ayrılmış olduğu görülmektedir.

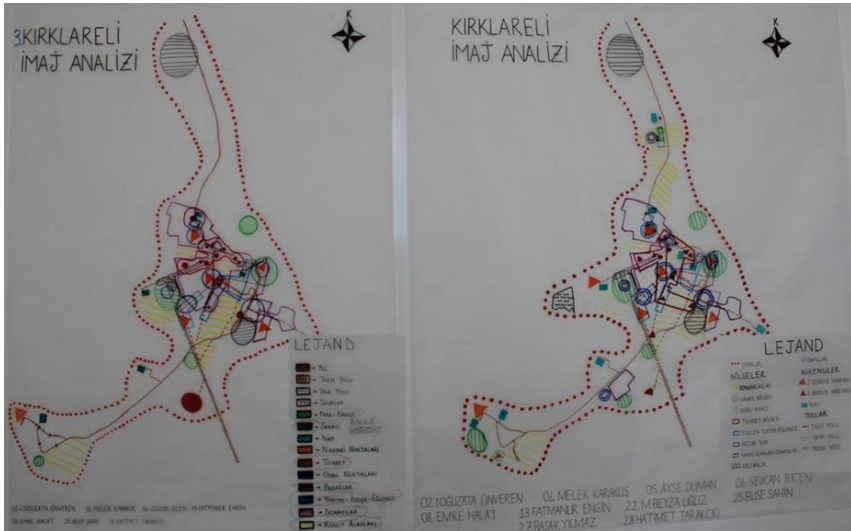
Şekil 2. 2. Grup Arazi Deneyimi Öncesi ve Arazi Sonrası İmaj Çalışmaları
Kaynak: Şehircilikte Sunum ve Anlatım Teknikleri-II Ders Çalışmaları, 2014.

Üçüncü grubun hazırladığı arazi deneyimi öncesi imaj paftasında; Kent Güney batıda Karahıdır, doğuda Turist yolu ve yurt alanı, batıda istasyon altı ve kuzeyde sanayi alanları ile sınırlandırılmıştır. Gene güneyde Kipa Alışveriş Merkezi, kuzeyde sanayi bölgesi, kuzeybatıda donatı-yurt alanı, doğuda ticaret bölgesinin göstermiş ve merkezde ticaret bölgesi de işaretlenmiştir. Bütün bölgeler, ticaret bölgeleri ile iç içe geçirilerek çizilmiş ve yollarda kademelenme yapılmıştır. Karahıdır yolu, Kofcaz yolu Sungurbey Caddesi'nin ana yol olarak, İstasyon Caddesi'nin yaya yolu olarak işlendiği ve demiryolu hattının da paftaya işaretlendiği görülmüştür. Hastane ve çevresi, İstasyon Caddesi, festival alanı, Vilayet Meydanı, Şevket Dingiloğlu Parkı odak olarak işlen-

miştir. Rektörlük binası, Belediye ve Valilik binaları, Uçak maketi, Teknik Meslek Yüksek Okulu, Devlet Hastanesi nirengi noktaları olarak ifade edilmiş, ayrıca önem sırasına göre işaretlenmiştir. Ancak imaj haritalarını anlatan lejant ve pafta üzerinde işaretledikleri kent öğesi sembolleri ile renk dışında herhangi bir ilişki kurulmamış olduğu tespit edilmiştir (Şekil 3 (solda)).

Arazi deneyimi sonrası imaj paftasında; Sınırlara batıda mezarlık alanının eklenmiş olduğu, bölgelere kuzeyde konut bölgesinin eklendiği, odak, nirengi ve yollarda büyük bir farklılık olmadığı ama görsel anlatımın analiz tekniklerine uygun lejantı ile okunabilir şekilde değiştirilmiş olduğu, paftanın daha net okunduğu gözlenmektedir (Şekil 3 (sağda)).

Üçüncü grubun arazi deneyimi sonrasındaki imaj haritasındaki en önemli fark, pafta üzerinde gösterilen sembollerin paftanın lejantından da net olarak okunmasıdır. Bu da öğrencilerin görsel olarak ifade etme yeteneklerinin ve tekniklerinin geliştiğini göstermektedir. Odak ve nirengi kademelenmesinin 1. ve 2. Derece olarak lejantta gösterilmesi ve işlenmesi de, kentin algılanmasında, kentin içindeki yön bulma, yönlenme gibi özellikleri anlatan işaretlerin önemini kavrayarak ayırt edebildiklerini göstermektedir.

Şekil 3. Grup Arazi Öncesi ve Arazi Sonrası İmaj Çalışmaları

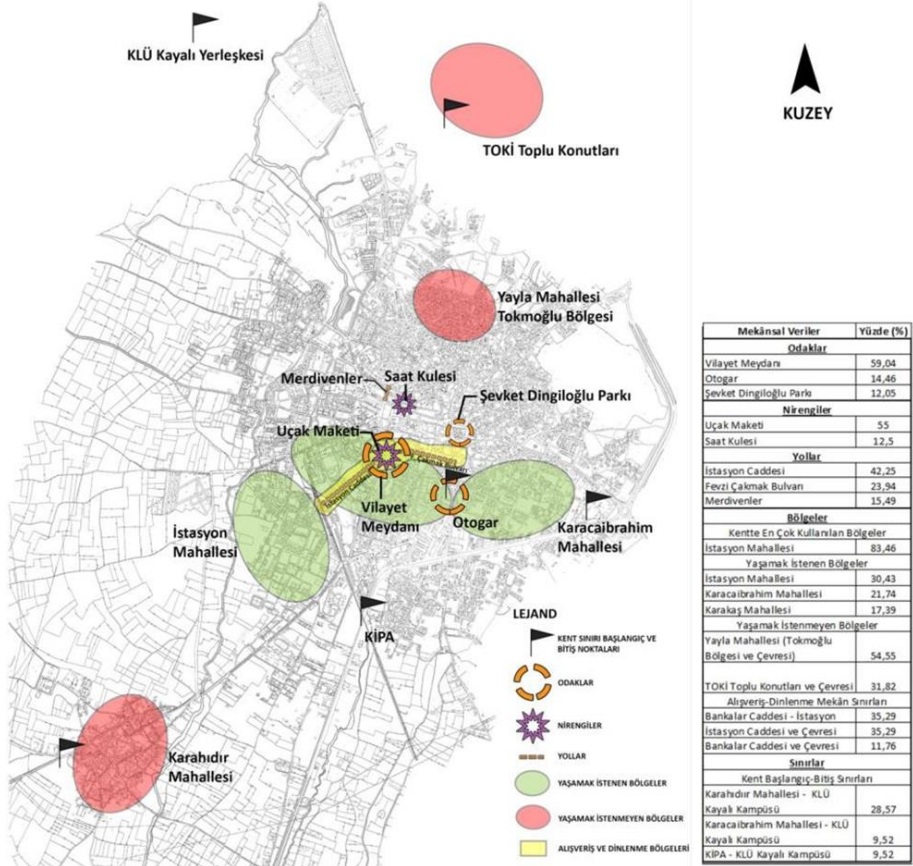
Kaynak: Şehircilikte Sunum ve Anlatım Teknikleri-II Dersi Çalışmaları, 2014.

4.2.2. Anket değerlendirilmesi

Çalışmada şehir ve bölge planlama öğrencileri ile (28 adet), diğer üniversite öğrencileri ile (28 adet) İkamet edenlerle (28 adet), çalışanlarla (28 adet), olmak üzere 4 ana odak grubunu hedef alan toplam 112 adet anket yapılmıştır.

ŞBP Öğrencileri ve diğer disiplinlerde okuyan öğrencilerin kent izlenimlerine ilişkin anket sonuçları: Şehir ve Bölge Planlama öğrencilerinin kentin odak-nirengi-bölge-yol ve sınırlar olarak ayırımında, kendileri için ön plana çıkan görsel öğeler görülmektedir. Bu ayırmda öğrencilerin kent algıları mekânsal olarak kenti anlatmaktadır.

ŞBP öğrencileri için kentteki birinci derecedeki odak noktası %59 oranı ile Vilayet Meydanıdır. Daha sonra ise Otogar ve Şevket Dingiloğlu Parkı önemli olarak görünmektedir. Nirengilerde %55 oranı ile Uçak maketi ve arından %12,5 oranıyla Saat Kulesi kentin en önemli referans noktalarını oluşturmaktadır. %42,25 oran ile İstasyon Caddesi, %24'lük oranı ile kent ticaret merkezi içindeki Fevzi Çakmak bulvarı ve %15,49 oranı ile merdivenler yaya yollarının daha ağırlıklı olarak kullanıldığını ve bu yolların kent algılarında önem arz ettiğini ortaya çıkarmaktadır. Öğrenciler için en çok kullanılan bölgeler genelde oturma mekânları ve açık meydanlara çıkan konumu ve %83,46 oranı ile İstasyon Caddesi ve çevresidir. Yaşamak istedikleri bölgelerin başında İstasyon Bölgesi, sonra Karakaş ve Karaca İbrahim konut bölgeleri gelmektedir. Yayla Mahallesi'nin alt sınıf ailelerinin yaşadığı Tokmaoğlu bölgesi (%55) ve merkezden uzak TOKİ Toplu Konutları (%32) bildikleri, ancak yüksek oranda yaşamak istemedikleri konut bölgelerini göstermiştir. Gene İstasyon Caddesi ve Fevzi Çakmak Bulvarını yüksek oranda alışveriş ve eğlence bölgesi olarak ayırt ettikleri yerlerdir. Kent başlangıcının ise genelde yurt olarak kaldıkları bölge olan Karahıdır Mahallesi'nden başlattıkları, kente girişteki Kipa Alışveriş Merkezinin de ikinci başlangıç noktası olarak belirledikleri görülmüştür. Ancak kentin bitiş sınırının hepsinde Kayalı'da bulunan Kırklareli Üniversitesi Kayalı Yerleşkesi olduğu görülmüştür.

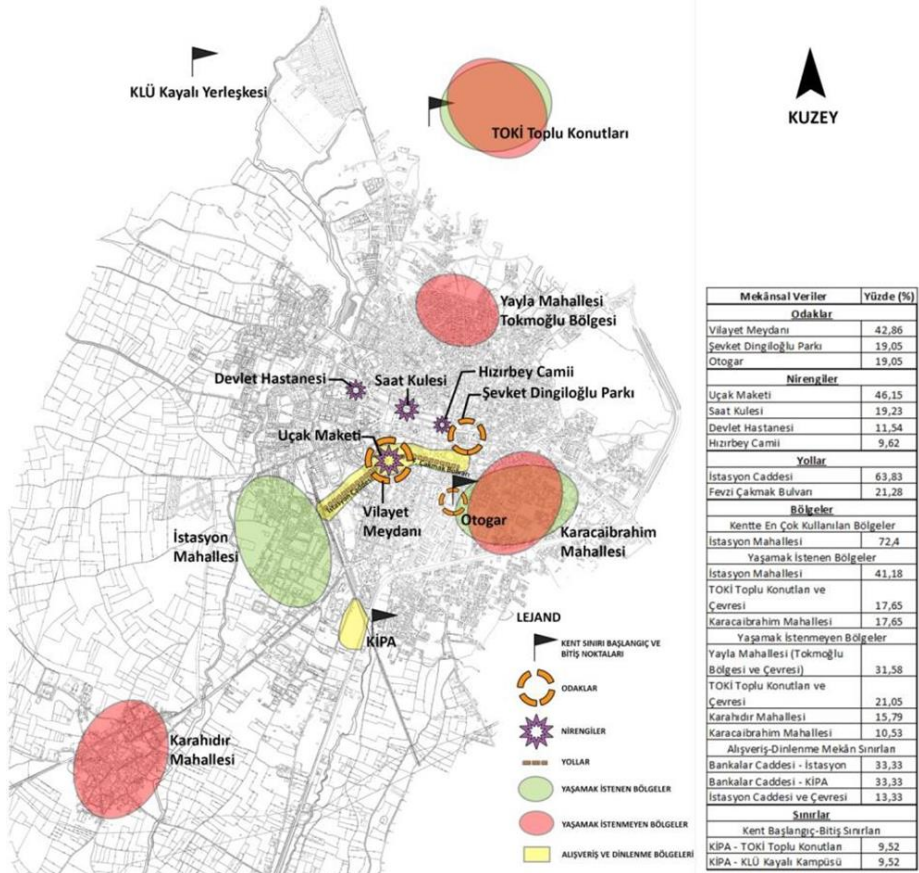
Harita 5. ŞBP Öğrencileri Anket Sonuçları ve Kent Belleği Haritası
Altlık harita: Güncel hâlihazır harita.

Diğer disiplinlerdeki öğrenciler kentin odağı olarak gene Vilayet Meydanı'nı %43 oranı ile birinci öncelikli olarak belirlemişlerdir. Şevket Dingiloğlu Parkı ve otogar %19 oranı ile önemli odaklar olarak görülmektedir. Uçak maketi %46'lık oranı, Saat Kulesi %19,23 oranı ile 1. ve 2. Derecede öncelikteki nirengi noktaları olarak belirlenmiştir.

Şbp öğrencilerinden farklı olarak (%11,54) Devlet hastanesi ve (%9,62) Hızırbey Camii'nin de önemli nirengi noktaları olarak kent algılarına yerleşmiş olduğu görülmektedir. Kentte yaya olarak kullandıkları İstasyon Caddesi (%63,83) ve Fevzi Çakmak Bulvarınının (%21) tüm öğrenciler için aynı derecede önemli olduğu, en çok kullanılan bölgelerin başında

İstasyon Caddesinin(%72,4) geldiği, bu bölgenin diğer bölgelere göre ayırt edildiği belirlenmiştir. Yaşamak istenen bölge olarak Şbp öğrencilerinden farklı olarak %17,65'lik oran ile TOKİ Toplu Konut bölgesinin eklendiği, yaşamak istenmeyen bölgelerde ise gene kentte alt sınıf ailelerin bulunduğu bölge olan Tokmaoğlu konut bölgesinin %31'lik oranla ayırt edilmiş olduğu, bunu gene TOKİ Toplu Konutlarının (%21,05) izlediği görülmektedir. Burada TOKİ Toplu Konutları'nın hem tercih edilen hem de tercih edilmeyen bir bölge olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. %33'lük oran ile Fevzi Çakmak Caddesi ve İstasyon Caddesinin aynı şekilde alışveriş ve eğlence bölgeleri olarak ayırt edildiği görülmektedir. Kent sınırlarında birçok alternatif sınır cevabı verilmiş ancak ağırlıklı olarak başlangıcın Kipa Alışveriş Merkezi ile bitişin ise TOKİ Toplu Konutları ve Kırklareli Üniversitesi Kayalı Yerleşkesi olarak belirlendiği görülmüştür.

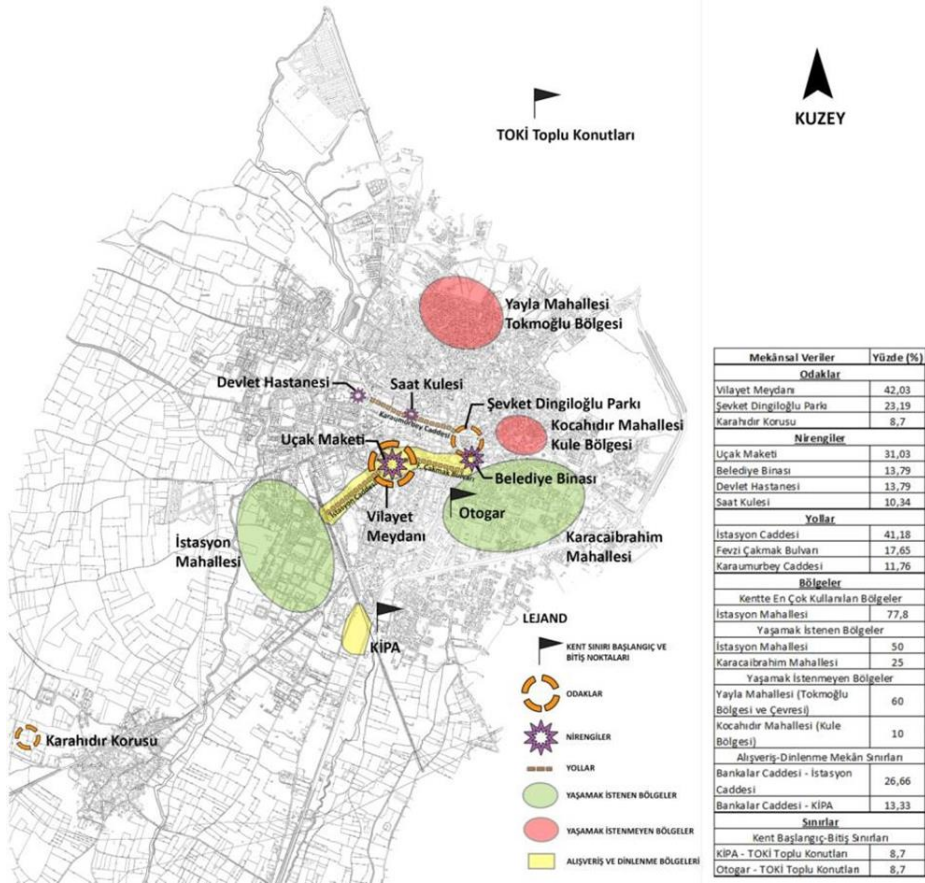
Öğrencilerin mekânsal olmayan ancak kentle ilgili görüşleri ve düşüncelerini ortaya çıkarmak amacıyla sorulan soruların değerlendirilmesinde; Kırklareli'nde okumaktan memnun olup olmadıklarına verdikleri yanıtlardan %58'ine memnun olmadıkları, sosyal anlamda yeterli buluyor musunuz sorusuna %77'sinin yeterli bulmadıkları sonucu çıkmıştır. İhtiyaçların karşılanabilmesi sorusuna %79 hayır dendiği, erişilebilirlik ve ulaşımın kolay olup olmadığı sorusuna ise %51 hayır %45 evet cevapları alınmış, hayır cevabının nedeninin ise Kırklareli'nden sadece İstanbul'a ulaşım olduğu diğer kentlere olmadığı cevabı verildiği görülmüştür. Öğrenciler için Kırklareli denince ilk aklı gelen Kırklareli'nin soğuk, sakin ve küçük bir kent olduğu hatta yaşlı kenti olduğu cevapları ağırlıklı olarak alınmıştır. Ancak bu sonuçlar bilgi mahiyetinde olup, konuya ilişkin istatistiki başka veri bulunmaması nedeniyle çalışmanın sonuçlar kısmına eklenmemiştir.

Harita 6. Diğer Disiplinlerdeki Öğrenciler Anket Sonuçları ve Kent Belleği Haritası
Altlık harita: Güncel hâlihazır harita.

İkamet edenlerin kent izlenimlerine ilişkin anket sonuçları: İkamet edenler; kentin odak noktalarını sırasıyla Vilayet Meydanı (%42), Şevket Dingiloğlu Parkı (%23) ve Karahıdır Korusu (%8,7) olarak algılamaktadırlar. Uçak maketi (%31), Belediye Binası (%13,79), Devlet Hastanesi (%13,79) ve Saat Kulesi (%10) de önem sırasına göre kentte algılanan nirengilerdir. İkamet edenler için yaya yollarının ön plana çıktığı ve en çok kullanıldığı, bunların sırasıyla İstasyon, Kara Umur Bey Caddesi ve Fevzi Çakmak Bulvarı olduğu görülmektedir. İkamet edenlerinde sosyal sınıf ayrımı yaptığı net olarak alt sınıf ailelerin yaşadığı bölgeleri %60 oranıyla Tokmaoğlu bölgesi ve %10 oranıyla Kule Bölgesi'nin yaşanmayacak konut

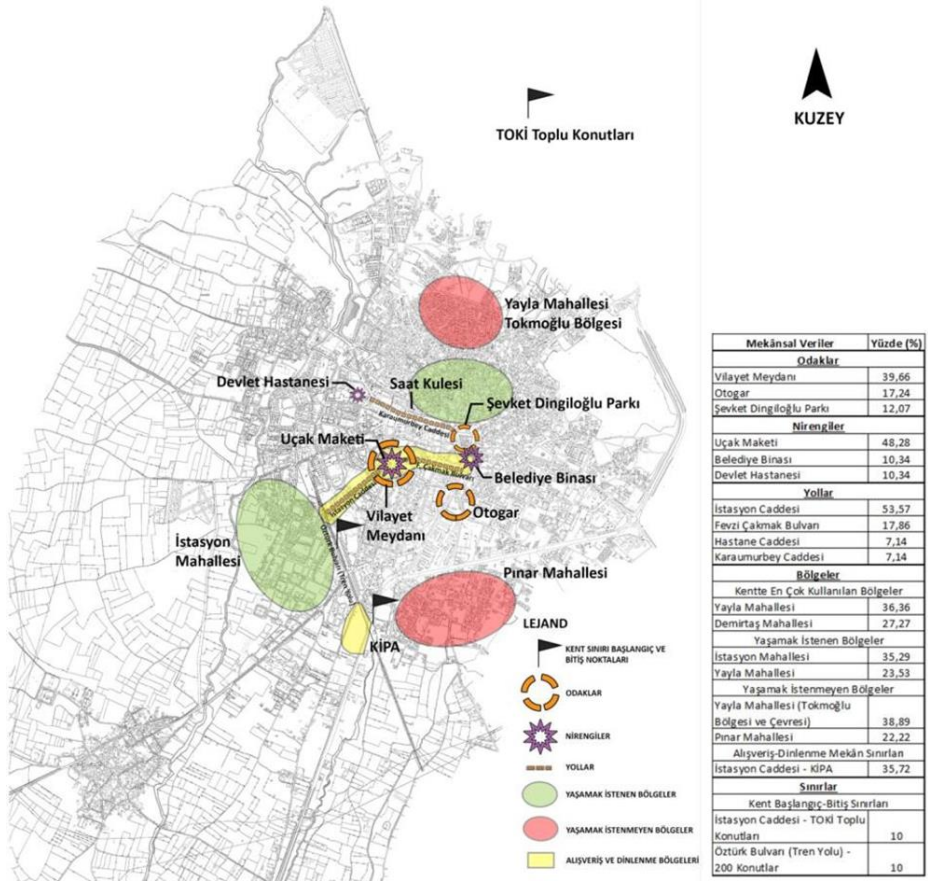
bölgeleri olarak belirledikleri görülmüştür. %78 oranıyla merkeze en yakın ve en aktif bölgeler ise yaşanabilecek, tercih edilen bölgeler olarak ortaya çıkmıştır. İstasyon Caddesi ve Fevzi Çakmak Bulvarı alışveriş bölgeleri olarak birinci sırada yer almaktadır. Kentin sınırlarını ise öğrencilerden farklı olarak Kipa Alışveriş Merkezi ve TOKİ Toplu Konutları ile Otogar ve TOKİ Toplu Konutları olarak algıladıkları görülmüştür.

Harita 7. İkamet Edenlerin Anket Sonuçları ve Kent Belleği Haritası
Altlık harita: Güncel hâlihazır harita

Çalışanların kent izlenimlerine ilişkin anket sonuçları: Çalışanlar kentin odak noktalarını sırasıyla Vilayet Meydanı (%39,66), otogar

(%17,24) ve Şevket Dingiloğlu Parkı (%12,07) olarak belirlemişlerdir. Vilayet Meydanı'ndaki Uçak maketi (%48,28), Belediye Binası (%10,34) ve Devlet hastanesi (%10,34) yönlendirici ve yol bulmada anahtar nirengi noktalarıdır. Zihinlerindeki yollar ise öncelikli olarak İstasyon Caddesi (%53,7), İstasyon caddesinden sonra önem sırasına göre Fevzi Çakmak Bulvarı, Hastane ve Kara Umur Bey Caddesi olarak belirtilmiştir. Çalışanların diğer tüm deneklerden farklı olarak Yayla Mahallesi, Yayla Parkı ve çevresi %36,36 oranı ile Demirtaş Mahallesi %27,27 oranı ile en çok kullandıkları bölgelerdir. Gene tüm deneklerle aynı şekilde merkeze yakın İstasyon Mahallesi (%29) ve farklı olarak Yayla Mahallesinin, Yayla Parkı ve çevresi (%23,53) yaşamak istenilen konut bölgelerini oluşturmuştur. Yayla Mahallesinin kuzey kısmı olan Tokmaoğlu bölgesi (%38,89) ve Pınar Mahallesi (%22,22) alt sınıf gelir durumuna sahip insanların yaşadığı bölgeler olarak tercih edilmeyen yaşam alanları olarak belirtilmiştir. İstasyon Caddesi ve çevresi (%35,72) alışveriş bölgesi olarak kullanılan bölgelerdir. Kentin sınırlarının ise en çok başlangıç olarak İstasyon Caddesi ile bitiş olarak TOKİ Toplu Konutları arası ve aynı oranda Tren yolu ile 200 konutlar arası olarak algılandığı tespit edilmiştir.

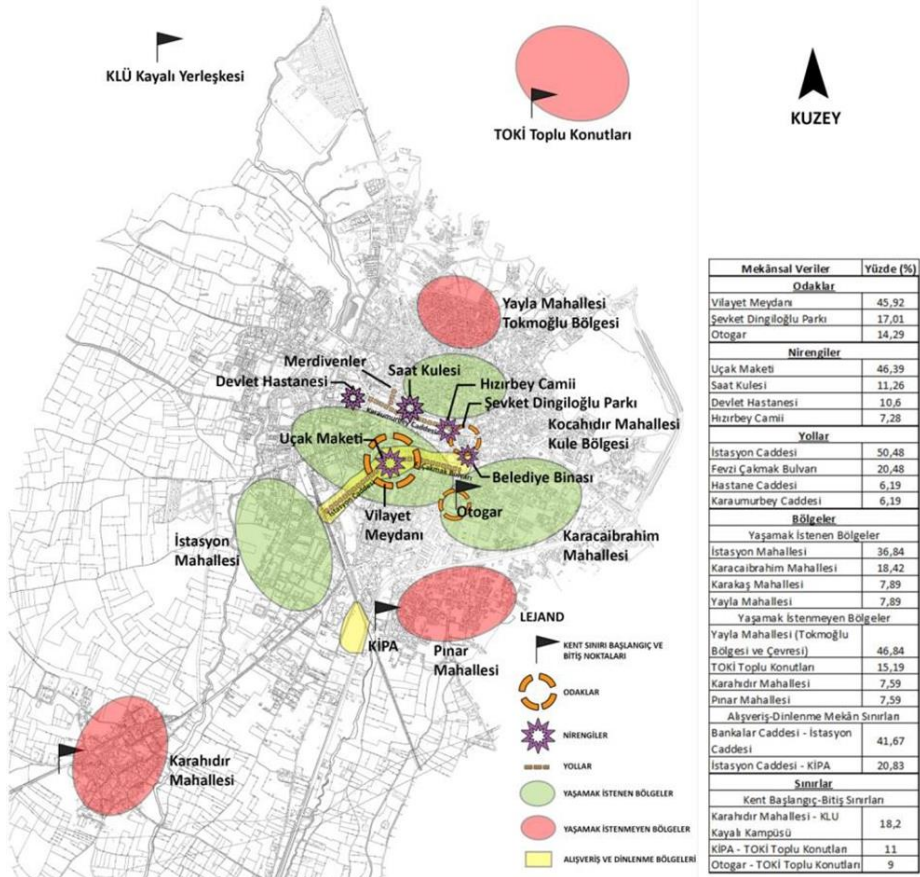

Harita 8. Çalışanların Anket Sonuçları ve Kent Belleği Haritası
Altlık harita: Güncel hâlihazır harita

Tüm kullanıcılarının kent izlenimlerine ilişkin anket sonuçları: Tüm kullanıcılar (Şehir ve Bölge Planlama öğrencileri, diğer disiplinlerdeki öğrenciler, ikamet edenler, çalışanlar olmak üzere toplam dört grup) bazında tespit edilen anket sonuçları, en son aşamada birlikte değerlendirilerek elde edilen sonuçlar Tablo 1’de görülmektedir. Mekânsal verilerin seçilmesinde, tüm grupların verdiği cevaplar arasında en çok tekrar eden cevaplar seçilmiş, %5’in altında kalan cevaplar tabloya dâhil edilmemiştir.

Tablo 1. Tüm Kullanıcılar Anket Frekans ve Yüzde Değer Sonuçları

Mekânsal Veriler	SBP Öğrenci Frekans	Diğer Öğrenci Frekans	Çalışan Frekans	İkamet Eden Frekans	Toplam Frekans	Yüzde (%)
<u>Odaklar</u>						
Vilayet Meydanı	49	36	23	27	135	45.92
Şevket Dingiloğlu Parkı	10	16	8	16	50	17.01
Otogar	12	16	10	4	42	14.29
<u>Nirengiler</u>						
Uçak maketi	23	24	14	9	70	46.39
Saat Kulesi	4	10	0	3	17	11.26
Devlet Hastanesi	3	6	3	4	16	10.6
Hızırbey Camii	2	5	2	2	11	7.28
<u>Yollar</u>						
İstasyon Caddesi	31	31	30	14	106	50.48
Fevzi Çakmak Bulvarı	17	10	7	9	43	20.48
Hastane Caddesi	4	2	4	3	13	6.19
Karaumbey Caddesi	4	2	4	4	14	6.67
<u>Bölgeler</u>						
Yaşamak İstenen Bölgeler						
İstasyon Mahallesi	7	7	6	8	28	36.84
Karacaibrahim Mahallesi	5	3	2	4	14	18.42
Karakaş Mahallesi	4	0	2	0	6	7.89
Yayla Mahallesi	0	1	4	1	6	7.89
Yaşamak İstemenmeyen Bölgeler						
Yayla Mahallesi (Tokmoğlu Bölgesi ve Çevresi)	12	6	7	12	37	46.84
TOKİ Toplu Konutları	7	4	0	1	12	15.19
Karahudır Mahallesi	1	3	1	1	6	7.59
Pınar Mahallesi	0	1	4	1	6	7.59
Alışveriş-Dinlenme Bölgeleri						
Fevzi Çakmak Caddesi - İstasyon Caddesi	7	5	5	3	20	41.67
İstasyon Caddesi - KİPA	2	2	4	2	10	20.83
<u>Sınırlar</u>						
Kent Başlangıç-Bitiş Sınırları						
Karahudır Mahallesi - KLU Kayalı Kam-püsü	7	4	3	1	15	18.2
KİPA - TOKİ Toplu Konutları	1	2	3	3	9	11
Otogar - TOKİ Toplu Konutları	2	1	2	3	8	9

Harita 9. Tüm Kullanıcıların Anket Sonuçları ve Kent Belleği Haritası
Altlık harita: Güncel hâlihazır harita.

- Anket sonuçlarına göre tüm kullanıcılar için odak noktaları sırasıyla Vilayet Meydanı (%45,92), Şevket Dingiloğlu Parkı (%17) ve otogar (%14,29) olarak belirlemiştirlerdir. Uçak maketi (%46,39), Saat Kulesi (%11,26), Devlet Hastanesi (%10,06) ve Belediye Binası onları yönlendiren yol bulmada anahtar nirengi noktalarıdır. Zihinlerindeki öncelikli yollar ise İstasyon Caddesi (%50,48), Fevzi Çakmak Bulvarı (%20,46), Hastane Caddesi ve Kara Umur Bey Caddesi olarak belirtilmiştir. Kentte Yayla Mahallesi, Yayla Parkı ve çevresi, Demirtaş Mahallesi en çok kullanılan bölgeler, merkeze yakın İstasyon Mahallesi, Karakaş Mahallesi

ve Yayla Mahallesi'nin, Yayla Parkı ve çevresi yaşamak istenilen konut bölgelerini oluşturmuştur. Yayla Mahallesinin kuzey kısmı olan Tokmaoğlu bölgesi (%46,84) ve Pınar Mahallesi (%7,59) alt sınıf gelir durumuna sahip insanların yaşadığı bölgeler olarak belirlenmiştir. Ayrıca tüm kullanıcılara göre de %15,19 oranıyla Toki Toplu Konut Bölgesi de tercih edilmeyen yaşam alanı olarak görülmektedir. İstasyon Caddesi ve çevresi (41,67), Kipa Alışveriş Merkezi alışveriş bölgesi (%20,83) olarak kullanılan bölgelerdir. Kentin sınırlarının ise en çok Karahıdır Mahallesi, Kırklareli Üniversitesi Kayalı Yerleşkesi ile TOKİ Toplu Konutları arasında algılandığı tespit edilmiştir (Tablo 1), (Harita 9).

- Ayrıca Lynch'in kentsel mekânın okunabilmesinde belirlediği mekânsal öğeler için verilen cevaplar, Kırklareli'nde sürekli yaşayanların (ikamet eden - çalışan) verdikleri cevaplara, geçici olarak yaşayan öğrencilerin verdikleri cevaplar eklenerek değerlendirilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Tüm Kullanıcılar Anket Sonuçları

Mekânsal Öğeler	Cevap Sayısı	Yüzde (%)	Öncelik
Odak	294	31,18	1
Nirengi	151	16,01	4
Yollar	210	22,27	2
Bölgeler	203	21,53	3
Sınırlar	85	9,01	5
Toplam Cevap Sayısı	943	100,00	

Mekâna ilişkin verilen cevaplardan %31,18'inin Odakları, %22,27'sinin yolları, %21,53'ünün bölgeleri, %16,01'inin nirengileri, %9,01'inin ise sınırları ifade ettiği tespit edilmiştir. Sonuçlar, Kırklareli kent imajında odakların öncelikli olarak algılandığı ve kent farklı odaklarla tanımlanabildiğini, nirengi noktaları için verilen cevap oranının düşük olması, kent genelde aynı nirengi noktaları ile algılandığını göstermektedir. Bu sonuç, Kırklareli'nin mekânsal özelliklerine bakıldığında, Vilayet Meydanındaki Uçak maketinden daha güçlü başka bir referans noktasının bulunmaması gerçeği ile de paralellik göstermektedir. Kırklareli kenti için yol bulmada ve yönlendirmede güçlü referans noktalarına ihtiyaç bulunmaktadır.

5. Sonuçlar

Kırklareli kent algısı üzerine yapılan bu deneysel çalışma ile öncelikle Kırklareli Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama I. sınıf öğrencilerinin mekâna ilişkin deneyimlerinin kent algıları üzerindeki etkileri oluşturulan imaj haritaları ile belirlenmiştir. Bununla beraber diğer disiplinlerde eğitim gören öğrencilerin kent belleği ve kent algısı ile sürekli yaşayan kesimi temsil eden ikamet eden ve çalışanların kent algısı arasındaki farklılıklar ve benzerlikler, anket sonuçları ve bu sonuçlarla oluşturulan kent belleği haritaları ile ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca tüm deneklerin kent algısına ilişkin verileri birleştirilerek kent belleği haritası oluşturulmuştur. Son olarak Kırklareli'nin algılanabilir bir kent olup olmadığını irdelemek amacıyla kentin Lynch analizi kapsamında hangi mekânsal öğelerle algılandığı ve algıda ön plana çıkan öğeler belirlenmiş ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

- Kevin Lynch'e göre mekâna ilişkin deneyimi az olan bireyin oluşturacağı zihinsel harita ile mekânsal deneyim arttıkça bireyin oluşturacağı zihinsel harita arasında mekânsal öğelerin okunmaları ve etkileri açısından farklılıklar olacaktır (Lynch, 1960). Değerlendirmelerden de görüleceği gibi arazi sonrası deneyim kazandıktan sonra yapılan imaj haritaları ile arazi deneyimi öncesi hazırlanan imaj haritaları arasında farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır. Genel olarak imaj öğelerinin gösterimleri netleşerek ayırt edilebilir duruma gelmiştir. Özellikle fonksiyon analiz çalışması şeklinde yapılan lejantların artık sembollerle yer değiştirdiği, kent imaj öğelerinden nirengiler ve odakların mekânsal olarak daha net şekilde gösterildiği ve gösterimlerde kentsel algılarındaki etkilene derecelerine göre kademelenmeden faydalandığı görülmüştür. Bu sonuç Lynch'in deneyimin kent öğelerinin algılanmasındaki etkisini gösterir niteliktedir. Kent bölgeleri olarak kenti algılamalarında deneyim sonrası belirgin farklılıklar görülmüştür. İşlevsel bölgelerin iç içe geçirilerek gösterildiği, konut bölgelerinin yaşam standartları ve görsel farklılıkları ile ayırt edilerek belirtildiği de tespit edilmiştir. Ancak bölgelerin öğrenciler için daha çok önem kazanması Lynch analizlerine göre beklenen bir sonuç değildir.

- Yapılan anket çalışması ile kentsel mekân öğelerinin algılanabilir olup olmadığı, Kırklareli kentinin odakları, nirengileri, bölgeleri, sınırla-

rı, yolları ile okunabilir olup olmadığı sorularına yanıt aranmıştır. Değerlendirmelerde de görüldüğü gibi, mekâna ilişkin verilen cevapların analizi ile ortaya çıkan Kırklareli'nin kentsel mekân öğeleri, Kırklareli kentinin hem öğrenciler, hem çalışanlar hem de ikamet edenler tarafından var olan nirengi ve odak noktaları ile okunabildiğini göstermektedir. Tüm denekler için sonuçlar çok büyük farklılıklar göstermemiştir. Aynı şekilde konut bölgeleri yaşanabilir özellikleri ile bölgesel olarak ayırt edilebilmekte, yaya yolu olarak düzenlenmiş caddelerinin ise yüksek kullanımında olduğu görülmüştür. Bu sonuçların okunmasında, Kırklareli kentinin küçük bir kent olması, kurgulanan yol sisteminin tek bir yol üzerinden birbirine bağlanan yollarla devam etmesi, mekânsal öğelerden odakların aynı yol üzerinde konumlanması ve en önemli odak ve nirenginin olduğu yerin uçak maketinin olduğu Vilayet Meydanı oluşu et-kendir. Sonuçta kent merkez bölgesi ile algılanabilmektedir.

- Yapılan anketlerdeki tüm kullanıcı verilerinin kent algısına ilişkin sonuçlarının birleştirilmesi ile tamamlanan bu çalışma, Kırklareli kent merkezi için kentsel mekânın okunmasına dair deneysel bir çalışma olup, bundan sonra yapılması düşünülen plan çalışmalarında yardımcı veri olarak değerlendirilebilir niteliktedir. Ayrıca çalışma, Lynch'in ortaya koyduğu ilkelerin günümüzde kentlerin okunabilirliğini sağlamak ve imaj oluşturmak konusundaki geçerliliğini de göstermektedir.

Kaynakça

Appleyard, D. (1970). Styles and methods of structuring a city. *Environment and Behavior*, 2, 100-116.

Appleyard, D. (1973). Notes on urban perception and knowledge. R. M. Dawns ve D. Stea (Ed.), *Image and environment* içinde (s. 109-114). Chicago:Aldire Publishing Company.

Dawns, M. ve Stea, D. (1973). Cognitive maps and spatial behavior process and products. *Image and environment*, 327-340, Aldine.

Eyüboğlu, E. A. ve Vatansever, N. (2007). *Kırklareli kentsel sit alanı yerleşimi, koruma sorunları ve öneriler*. 06.08.2015 tarihinde <http://acikerisim.kirklareli.edu.tr:8080/xmlui/handle/123456789/356> adresinden erişildi.

- Garling, T., Gary, W. ve Evans, G.W. (1991). Environment, cognition and action: The need for integration. *Environment, Cognition and Action*, Plenum Press, 2-13.
- Golledge, R.G. ve Stimson, R. (1997). *Spatial behaviour*. U.K: The Guild Press.
- Hart, R. A. ve Moore, G. T. (1971). The development of spatial cognition. *Image and environment*, 246-288, Aldine.
- Kepes, G. (1966). *Sign, image, symbol*. New York: G. Braziller.
- Kırklareli Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, PLN14192 koldu Şehircilikte Sunum ve Anlatım Teknikleri –II Ders Çalışmaları, 2014.
- Lynch, K. (1960). *The image of the city*. London: The M.I.T. Press.
- O'Neill, M.J. (1991). Effects of signage and floor plan configuration on way-finding accuracy. *Environment and Behavior*, 23, 553-574.
- Özkök, M. K. ve Kuru, A. (2015). *Kentsel dokuda görülen değişimlerin incelenmesi: Kırklareli kent merkezinde morfolojik bir analiz çalışması*. Kentsel Morfoloji Sempozyumu, 22-23 Ekim 2015, Mersin Üniversitesi, Akdeniz Kent Araştırmaları Merkezi, Mersin.
- Rapoport, A. (1982). *The meaning of the built environment a nonverbal communication approach*. Sage Publications, Beverly Hills.

Yrd. Doç. Dr. Hatice Meltem Gündoğdu: Lisans eğitimini 1987-1991 yılları arasında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi – Şehir ve Bölge Planlaması Bölümünde 1995 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi – Şehircel Tasarım Programı'nda yüksek lisans eğitimini, 2005 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi – Şehircel Tasarım Programında doktora-sını tamamlamıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Planlama Müdürlüğü ve Şehir Planlama Müdürlüğünde müdür yardımcılığı, Koruma Uygulama Denetim Müdürlüğü (KU-DEB) müdür yardımcılığı yapmıştır. Halen Kırklareli Üniversitesi - Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde Yrd. Doç. Dr. öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. **E-posta:** haticemeltemgundogdu@klu.edu.tr

Arş. Gör. Azem Kuru: Lisans eğitimini 2008-2013 yılları arasında İstanbul Teknik Üniversitesi – Şehir ve Bölge Planlaması Bölümünde tamamlamış, 2013 yılından itibaren ise Yıldız Teknik Üniversitesi – Kentsel Dönüşüm ve Planlama Programı'nda yüksek lisans eğitimini almaktadır. Kırklareli Üniversitesi - Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde ise araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. **E-posta:** azemkuru@gmail.com

Arş. Gör. Mete Korhan Özkök: Lisans eğitimini 2009-2013 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi – Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde tamamlamış, 2014 yılından itibaren ise Yıldız Teknik Üniversitesi – Kentsel Dönüşüm ve Planlama Programı'nda yüksek lisans eğitimini almaktadır. Kırklareli Üniversitesi - Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde ise araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. **E-posta:** metekorhanozkok@gmail.com

EK-1 (Öğrenciler İçin Hazırlanan Anket Örneği)

KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMASI BÖLÜMÜ 2014-2015 BAHAR YARIYILI SUNUM VE ANLATIM TEKNİKLERİ DERSİ

KENT KULLANICILARI GÖZÜNDEN KENT İMAJI: KIRKLARELİ ÖRNEĞİ ÖĞRENCİLER İÇİN ANKET FORMU ÖRNEĞİ

1. Öğrenci Bilgileri

Yaş:

Cinsiyet:

Öğrenim Durumu:

Yaşadığınız Yer:

Mahalle:

Cadde:

Sokak:

No:

Okuduğunuz Bölüm:

Hangi Kampüs:

Kaçıncı Seneniz:

Kırklareli’nde öğrenci olmaktan memnun musunuz?

Kırklareli sosyal anlamda sizi mutlu ediyor mu?

Kırklareli kenti tüm ihtiyaçlarınızı kolayca karşılayabiliyor mu?

Sizce Kırklareli kenti istediğiniz yere ulaşım ve erişebilirliği kolayca sağlayan bir kent mi? Neden?

Okuduğunuz Üniversite Kampüslerinde kullandığınız birimler nelerdir?

2. Öğrenci Kent Bilgileri

Kırklareli deyince aklınıza ilk gelen nedir?

Kırklareli’ni tarif eden sözcükler nelerdir?

Sizce Kırklareli’nin sembolü nedir?

Sizin en çok kullandığınız buluşma noktaları nereleridir?

Sizce Kırklareli’nin merkezi neresidir?

Kentte kullandığınız alışveriş ve dinlenme mekanları nerelerdir?

Kentin neresinde yaşamayı istersiniz?

Kentin neresinde yaşamayı istemezsiniz?

Yaşadığınız yerden memnun musunuz? Değilseniz neden?

Kentin en sevdiğiniz beş yeri?

Kentte bir yerden bir yere giderken sizi yönlendiren ana noktalar nelerdir?

Sizce Kırklareli kolayca yolunuzu bulabileceğiniz bir kent mi?

Sizce kent nerede başlıyor, nerede bitiyor?

Kenti ve okula gidiş geliş güzergahınızı referans noktaları vererek çizebilir misiniz?

1

EK-2 (Çalışanlar İçin Hazırlanan Anket Örneği)

KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMASI BÖLÜMÜ 2014-2015 BAHAR YARIYILI SUNUM VE ANLATIM TEKNİKLERİ DERSİ

KENT KULLANICILARI GÖZÜNDEN KENT İMAJI: KIRKLARELİ ÖRNEğİ

ÇALIŞANLAR İÇİN ANKET FORMU ÖRNEğİ

1. Kullanıcı Bilgileri:

Yaş:
Cinsiyet:
Öğrenim Durumu:
Meslek:

2. Yaşanan Yer Bilgileri:

Mahalle: Cadde: Sokak: No:

Ne kadar süredir ikamet ediyorsunuz?

Daha önce ikamet ettiğiniz yer:

3. Çalışanlara Dair Bilgiler:

Çalışılan yer/Sektör:

İş yerine gitmek için kullanılan ulaşım türü ve süresi: Toplu taşıma – Hat No: ,Bireysel Taşıt – Güzergâh:

Kaç yıldır Kırklareli’nde çalışıyorsunuz?

Daha önce çalışılan yer? İl: İlçe: Köy: Mahalle:

Kırklareli’nde çalışmak sizi memnun ediyor mu, size fırsat sunuyor mu?

4. Kullanıcı Kent Bilgileri

Kırklareli deyince aklınıza ilk gelen nedir?

Kırklareli’ni tarif eden sözcükler nelerdir?

Sizce Kırklareli’nin sembolü nedir?

Sizin en çok kullandığınız buluşma noktaları nereleridir?

Sizce Kırklareli’nin merkezi neresidir?

Kentte kullandığınız alışveriş ve dinlenme mekânları nerelerdir?

Kentin neresinde yaşamayı istersiniz?

Kentin neresinde yaşamayı istemezsiniz?

Yaşadığınız yerden memnun musunuz? Değilseniz neden?

Kentin en sevdiğiniz beş yeri?

Kentte bir yerden bir yere giderken sizi yönlendiren ana noktalar nelerdir?

Sizce Kırklareli kolayca yolunuzu bulabileceğiniz bir kent mi?

Sizce kent nerede başlıyor, nerede bitiyor?

Kenti ve işe gidış geliş güzergâhınızı referans noktaları vererek çizebilir misiniz?

EK-3 (İkamet Edenler İçin Hazırlanan Anket Örneği)

KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMASI BÖLÜMÜ 2014-2015 BAHAR YARIYILI SUNUM VE ANLATIM TEKNİKLERİ DERSİ

KENT KULLANICILARI GÖZÜNDEN KENT İMAJI: KIRKLARELİ ÖRNEĞİ

İKAMET EDENLER İÇİN ANKET FORMU ÖRNEĞİ

1. Kullanıcı Bilgileri

Yaş:

Cinsiyet:

Öğrenim Durumu:

Meslek:

Çalışılan yer/Sektör:

2. Kişinin ikamet yeri:

Mahalle: Cadde: Sokak: No:

Ne kadar süredir ikamet ediyorsunuz?

Daha önce ikamet ettiğiniz yer:

3. Kullanıcı Kent Bilgileri

Kırklareli deyince aklınıza ilk gelen nedir?

Kırklareli'ni tarif eden sözcükler nelerdir?

Sizce Kırklareli'nin sembolü nedir?

Sizin en çok kullandığınız buluşma noktaları nereleridir?

Sizce Kırklareli'nin merkezi neresidir?

Kentte kullandığınız alışveriş ve dinlenme mekânları nerelerdir?

Kentin neresinde yaşamayı istersiniz?

Kentin neresinde yaşamayı istemezsiniz?

Yaşadığınız yerden memnun musunuz? Değilseniz neden?

Kentin en sevdiğiniz beş yeri?

Kentte bir yerden bir yere giderken sizi yönlendiren ana noktalar nelerdir?

Sizce Kırklareli kolayca yolunuzu bulabileceğiniz bir kent mi?

Sizce kent nerede başlıyor, nerede bitiyor?

Kenti basit bir kroki ile tarif edebilir misiniz?